

Noorsoo - organisatsioonide JUHT

EESTI NOORSOO KARSKUSLIIDU BÜLLETÄÄN

Nr. 2. Vastutav- ja tegevtoimetaja Heinrich Mark.
Väljaandja: E.Noorsoo Karskusliit, 26. mai 1936.
G.-Adolfi 18-2, Tartu.

S i s u :

1. Teateid: a) Uus pääsekretärlk. 1.
b) Preemiaid "Kevadiku" tellimiste kogu-
jaile " 1.
2. Dr. J. Port, Noorsoo-organisatsioonide osa kodu-
kaunistamise aktsioonis " 2.
3. Eesti rahvamänge " 3.
4. Eesti Noorsoo Karskusliidu VIII suvipäevad " 4.
5. Eesti 18. karskuskongressi kava " 6.
6. Aruanne organisatsioonide külastamisest " 6.

UUS PÄÄSEKRETÄR.

Neil päevil lahkus Liidu pääsekretäri kohalt E d u a r d L a u-
g a s t e, et minna kaitsevähke sundaega teenima. Uueks pääsekretäriks
valis Liidu juhatus mag. phil. A l e k s a n d e r E l a n g o, kes
asus tööle 1. mail. A. Elango on Liidu endine kauaaegne esimees, kes
lahkus 1929.a., et minna välismaale õpinguid jätkama. Pärast kodumaale
tagasitulekut on ta töötanud E. Karskusliidu juhatuses, on Akadeemili-
se Karskusühingu esimees ning Kodukasvatuse Instituudi sekretär. Mag.
Elango on ühtlasi õppeülesannete täitja Tartu ülikooli pedagoogika õppe-
tooli juures.

PREEMIAID "KEVADIKU" TELLIMISTE KOGUJAILE.

Neile, kes 5. aprillini on saatnud talitusele 10 ja enam "Kevadi-
ku" aastatellimist, langesid loosimisel järgmised preemiad:

O. I b b i u s - P. Jacobsen, Niels Lyhne.

V. H e n d r i k s o n - Cervantes, Don Quijote.

Raamatud saadetakse välja neil päevil.

Uueks tähtajaks Liidu juhatus määras 1. oktoobri. Kes selleks
ajaks on võtnud vastu kõige enam "Kevadiku" aastatellimisi (seejuures
mitte alla 20 tellimise), saab kindla preemia s u u s a d . (Pool-
aastatellimised loetakse kokku). Kes üle 10 tellimise saatnud, nende
vahel loositakse väärtuslikku kirjandust (Kalevipoeg, Hugo Jumalaema
kirik Pariisis, Zola Sõekaevurid jne.).

Dr. J. Port.

Kodukaunistamine on kultuuriküsimus. Meie suudame seda teostada vastavalt oma arusaamisele ja maitsele, s.o. kultuuri tasemele. Kultuuri edasiviijaiks on noorsugu, kes alati sammub vanade eel. Enesest mõistetavalt ei saaks teostada ka käesolevat kodukaunistamise aktsiooni ilma noorteta. Kuigi antud juhul vormilised mõttealgatajad on vanemad riigimehed, eesotsas meie auväärt riigipeaga, osutuvad tegelikeks tööde sooritajaiks ikkagi nooremad inimesed ja noorsugu. Vanade hulgas leidub ju üksikuid, kes ihu ja hingega asjale kaasa tunnevad ja ka kaasa löövad, kuid suur mass on antud küsimusele ikkagi passiivne. Need kes üles kasvanud viletsates ja kaunistamata kodudes, kelle eluideaaliks on olnud kõht enam-vähem täis süüa korralikult, kuidagi end katta ja soojas toas elada, need kes senini ilma kauni koduta on läbi saanud, ei oska ega pea tarvilikuks hakata kulutama aega ja raha ega kallist maad sellele - see on ka enesest mõistetav.

Kodukaunistamise vajadust peaksid tundma aga seda teravamini need, kellel pikk elu veel ees, ja need, kes nõuavad elust rohkem kui igapäevast leiba, meie kultuurikandja noorus. Ja kui vanad täie tahte ja jõuga siin kaasa löövad, siis võib see asi hakata liikuma.

Kuid asi liigub juba. Ja nüüd on vaid küsimus selles, et seda liikumist juhitaks õiges suunas. Kes peaksid olema siis suuna näitajad? Loomulikult jällegi meie tulihingeline noorus oma mõistuse ja tunnete kompleksiga. Neilt tuleb aga sel puhul, kui nad peavad astuma aktsiooni teostamise esirinda, nõuda põhjalikku asjatundmist. Kahjuks ei ole aga seda olemas suuremal hulgal noortest, sest see küsimus on senini puudunud üldhariduslikus programmis. Kodude kaunistamise alal oleme kõik - nii noored kui vanad - paremal juhul vaid asjaarmastajad. Asjaarmastajale on suuremaks komistuskiviks, nende teotsemisel ühikülgsus. Ei suudeta küsimust näha terves ulatuses, ei üldsuunaliselt ega ka detailides, ning liigutakse seetõttu kobades, ei suudeta arvestada kõiki asjaolusid, satutakse isikliku maitse küüsi jne. On seepärast väga tarvilik, et noorsugu - asudes kodukaunistamise aktsiooni teostamisele, püüaks alul süveneda kodukaunistamise küsimustesse: Millised olgu kodukaunistamise sihid? Missugused on selleks kasutatavad vahendid? Kust neid vahendeid võtta? Kuidas nendega ümberkäia? jne. Siin tuleb asja võtta väga suures ulatuses teadmistega ja oskustega ning alles siis tundmustega. Ei või aga suhtuda asjasse ümberpöörduvalt, lähtudes tunnetest. Tuleb juba algusest peale pidada silmas, et kodude kaunistamine väljast ilupuudega, -põõsastega, muruga ja lilledega toimub elusorganismidega, kelle elu ja areng on võimalik ainult kindlakujulistest tingimustest. Kui meie ei tunne taimi (s.o. kaunistamismaterjali) ja nende elunõudeid, kui arvame et kodukaunistamine on puude, põõsaste või lillede istutamisega juba teostatud, kui meie ei mõtle sellele, et kõik istutatud taimed nõuavad ka edaspidi palju hoolt, siis ei maksa loota kodukaunistamisest suuri tulemusi. Kodude sisustamine mööbliga, vaipadega, piltidega jne. on palju lihtsam, sest need esemed on kohale asetamise momendil valmis kujul olemas. Ilutaimed aga peavad veel kaua kasvama ning arenema (näit. puud - 30-50 a.), kuni nad omavad täieliku kuju.

Kodude kaunistamine ilupuude, -põõsaste ja lilledega pole seega mitte lihtis küsimus, vaid keerukas probleem. Sellesse on tarvis süveneda. Seda süvenemist asjasse võib aga loota enne kõike noorsoolt noorsoo-organisatsioonide kaudu. Noorsoo-organisatsioonid seadku oma ülesandeks hankida teadmisi kodukaunistamise kohta. Seda on võimalik saavutada elava sõna kui ka vastava kirjanduse kaudu. Noorsoo-organisatsioonid peaksid korraldama kodukaunistamise kursuseid, kõnekoosolekuid, võtma ette õppokäike vaatamisväärilistesse kohtadesse jne. Samuti nad peaksid hankima vastavat kirjandust. Üksik isik ei suudaks kõike seda ainelistel põhjustel, kuid hulk küll.

Kui noored varustatud vajaliste teadmiste ja oskustega, asuvad sooja südamega kodusid kaunistama, siis pole karta selle ebaõnnestumist.

Siis suudetakse vältida pettumistundeid ning saavutada väarikaid tulemusi, mis valmistavad rõõmu.

Kodude kaunistamine on ülitähtis kultuuriline toiming - tarvilik meile ja järgnevatele põlvedele, mis igati väarib noorsoo otstarbekohast energia rakendust. Selleks püsivat tahtmist!

EESTI RAHVAMÄNGE.

Käesoleval sügisel ilmub Tartu Ülikooli spordiõpetaja Aleksander Kalamehe koostatud "V a l i k e e s t i r a h v a m ä n g e" koolile, kodule ja seltskonnale.

Kogu sisaldab seltskonnamänge (16), pandimänge (14), mängu puust ja muist esemeist valmistatud asjadega (6), pabori- (12), kivi- (4), jooksu- ja püüde- (10), jõu- ja osavuse- (34), palli- (5) ja löögi- ja viskemänge (5); kokku 116 mängu + 66 liisutamise- ja 68 pantide lunastamise viisi.

Allpool esitame autori lahkel loal mõningaid mängu vastilmuvast kogust.

1. Telefon.

(Läänemaa).

Mängijad istuvad ringselt, üks asub keskel. Seesoliija ütleb tasakesi ühele istujale sõna või lause, see ütleb edasi jne., kuni on jõutud viimsele ringselt välja. Seesoliija küsib viimaselt, mis ta kuulis. Ei ühtu sõna tema sõnaga, annab viimane pandi. Nii küsib ta tagurpidi kõik mängijad läbi. Kes ikka on valesti kuulnud, annab pandi. Viimaks jõutakse välja õietikuulnu juurde. Siis algab mäng otsast.

Mängu reegliks on nõue, et juhul, kui sõnumisaaja ei saanud ütlu-sest aru, ütteleja seda enam korrata ei tohi ja teade antakse edasi nagu kuulnud.

2. Lenduri katse.

(Tartu linn)

Lenduriks saada soovija asetab vasaku käe üle parema, võttes säälujuures parema käe sõrmedega ninast kinni. Nüüd laskub ta kumargile, paneb vasaku käe sõrmed mõnele kitsale ja tooliselja kõrgusele esemele ja tiirleb 10 ringi ümber selle eseme. Seepäale peab "lendurikandidaat" tõusma sirgeks ja minema määratud eseme juurde, milline toiming nüüd pärengikäimise tõttu osutub kaunis raskeks.

3. Pulma mäng.

Mängijad seisavad ringis. Ringlased on kõik pulmakutsutavad, keskel - kutsujad: pruutpaar (poiss ja tüdruk sisepihkseongus). Pruutpaar astub ühe ringlase ette, teretab (poiss kummardusega, tüdruk niksuga), kutsub ta pulma ja pärib järele, kuidas ta kavatses pulma tulla. Kutsutav tänab kutse eest, avaldab nõusolekut ja näitab oma tulekuviisi, näit. kätehoo-ga ees-üle, alla. Seepäale kõik pöörduvad ringkolonni, pruutpaar asetub kolonni ette ning kolonn liigub vastupäikest edasi terve ringi võrra, kusjuures kõik mängijad teevad kätehooge eest-üles, alla.

Kohale saabunult pöörduvad kõik nädga ringi keskele, pruutpaar kutsub nüüd järgmise ringlase pulma. Too lubab tulla näit. käpili. Nüüd kogu kolonn liigub käpili terve ringi.

Nii käsitleb pruutpaar kõik ringlased üksikult läbi. Kõikide üksikute pulmakutsutute minekuviisid matkib kolonn.

Lõpuks mängitakse veel ühiselt "pulmarongi" sõitu kirikusse, kusjuures iga kutsutu liigub pulmarongis kaasa "omal viisil", s.o. ennem näidatud viisil. Pulmarong sõidab üle mägede (pinkide), läbi orgude (pinkide vahelt), läbi tunnelite (pinkide alt), liigub ebataasast teed mööda (hüpetega üle esemete, üle mahajoonestatud "kraavi"), kappab ja traavib laudsiledal teel (hobused hirnuvad ja puristavad).

4. Trips - traps - trull. (Virumaa)

Mängijaid on kaks. Kummalgi on pliiats. Üks märgib paberile järgneva kujundi, võttes endale ühtlasi märgiks "o", teine võtab endale aga "+". Mäng seisneb nüüd selles, et mängijad märgivad vaheldumisi kujundi ruutudesse oma märki, püüdes saada kas diagonaalselt, rist- või püstsihis oma märke kõrvuti kolm, tõmmates sel korral neist läbi joone. Sellega saab ta ühe punkti. On üks mängija saanud juba ritta kaks oma märki, püüab vastane aga oma märki kolmandasse sirgruutu ette kirjutada, et vältida teisel kolme sirgjoones oleva ruudu valutamist.

Nii võib kujundeid täita soovitud arv kordi. Kummal mängijal läheb korda saada rohkem punkte, on võitja.

5. Küünlamäng. (Tartumaa)

Mängijaid on paaris arv ja nad asuvad kaksikkolonnis, kolonnide vahemaa 2 m. Kumbagi kolonni ette asetatakse tool seljaga kolonni poole ja nendest toolidest eemale iga kolonni kohale teine tool. Igale toolile pannakse küünlajalas põlev küünal. Märguandele iga kolonni esimene mängija võtab küünla, jookseb sellega enda kolonni teise tooli juurde, asetab küünla toolile, võtab samalt toolilt teise küünla ning ruttab sellega endise tooli juurde ja asetab küünla sellele. Seepäale "lööb lahti" oma kolonni järgmise osavõtja, kes omakorda küünlaid viib. Nii mängitakse lõpu ni. Kumb kolonn enne läbi saab, on võitja.

Teel võib katsuda ära puhkuda vasta ste küünalt ja vältida enda küünla kustumist küünlal pihu ees hoidmisega.

Küstub aga küünal teel siiki, peab minema tagasi oma kolonni juurde, kus küünal süüdatakse, mille päale sama jooksja peab mängu jätkama ja oma ülesande täitma.

6. Soolasammas. (Saaremaal)

Üks mängijaist on "jumal", teised "Loti naised". "Jumal" võtab järgimööda "Loti haistel" kätest kinni, keerutab (viristab) igat ja kõige suurema hoo päale laseb järsku kätest lahti. Igauks peab jääma viimsesse asendisse - "soolasambaks" - ja olema selles asendis, kuni kõik läbi keerutatud. Nüüd "jumal" valib kõige huvitavama poosiga naise endale. "Jumala naine" hakkab uueks "jumalaks" ja mäng kordub.

7. Rätsepa eksam. (Pärnumaa)

Eksamitegija istub maaslamavale pudelile või ümmargusele puule pikuti päale, tõstab ühe jala kanna teise jala varvastele ja katsub selles asendis tasakaalu hoides nõelasilmast ajada läbi niiti.

Sama mängu võib sooritada istudes puul,

EESTI NOORSOO KARSKUSLIIDU VIII SUVIPÄEVAD

Tõrvas 19.- 21. juunini 1936.

Reedel, 19. juunil:

- Kl. 20 - A v a a k t u s j a t u t v u m i s õ h t u. Kavas: 1. Ter-
vitus - Liidu esimees J. Tork. 2. Avasõna - Tõrva ühisgüm-
n. dir. M. Kand. 3. Peekõne - Tõrva linnapää J. Viks. 4. Muusika-
lisi ettekandeid. 5. Seltskondlik osa.
- Kl. 22.30 - Ü h i n e m i n e k l õ k k e t u l e l e .
- Kl. 23 - L õ k k e t u l i .

Laupäeval, 20. juunil:

- Kl. 10 - I t ö ö k o o s o l e k. Kavas referaadid: 1. "Rekordsport ja tervisevõimlemine" - Ülikooli võimlemisõpet. A. K a l a - m e e s. 2. "Karskusliikumise programmilisi ülesandeid" - E. Karskusliidu pääsekretär E. K u b j a s. 3. Pildistamine. V a b a h a r r a s t u s e d r ü h m a d e s : ujumine, võimlemine, pallimäng, spordimängud, tennis.
- Kl. 17 - II t ö ö k o o s o l e k. Kavas referaadid: 1. "Loodus elamuste allikana" - looduskaitse inspektor dr. G. V i l - b a s t e. 2. "Matkamisest" - muinsuskaitse inspektor mag. E. L a i d .
- Kl. 21 - N o o r t e k u n s t i - õ h t u.

Pühapäeval, 21. juunil:

- Kl. 8 - Ü h i s m a t k : Tõrva-Pokardi-Helme varemed-Orjakivi. "Tõrva ümbrusest ja ajalooost" - õpet. E. K a r o l i n.
- Kl. 12 - Ü h i s l õ u n a H e l m e s .
- Kl. 13.30 - V ä l j a s õ i t J õ g e v e s t e l e (Barklay de Tolly hauamonument).
- Kl. 18 - L õ p p a k t u s. Kõne - palutud õpet. A. Herman. Pärast suvipäevade ametlikku lõppu korraldatakse soovijaile ü h i s m a t k a d kahes suunas:
1. Tõrva-Taagepera-Karksi-Sinialliku-Viljandi.
 2. Tõrva-Pähksaar (Võrtsjäres)-Pühajärv-Otepää-Palupera.

TEATEID.

1. Suvipäevad on Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi poolt lubatud ja peetakse Tõrvas Ühisgümnaasiumi ja Keskkooli ruumes.
2. Suvipäevist võivad osa võtta kõik Liidu liikmed-organisatsioonid, üksikliikmed ja kõik eestikoolide õpilased.
3. Osavõtust tuleb teatada Liidu juhatusese hiljemalt kuni 12. juunini saates järgmised andmed iga osavõtja kohta: 1. ees- ja perekonnanimi, 2. aadress, 3. kus koolis õpib või missugusesse org-i kuulub.
4. kas soovib ühiskorterit ja 5. kas soovib raudtee-hinnaalanduse tunnistust ja missugusest jaamast missuguseni (Puka, Valga, Viljandi), 6. millal (kuupäev ja Puka, Valka või Viljandisse jõudmise aeg) kavatseb sõita.

4. Osavõtjaile on 50% hinnaalandus raudteesõiduks. Selleks tuleb nõutada aegsasti Liidu juhatuselt vastav tunnistus (vt. eelmine punkt!), mis tuleb pileti ostmisel sõidu lähtejaamas ette näidata.

5. Tõrva päämiseks tuleb sõita raudteel Puka, Valga või Viljandi jaama. Neist jaamadest pääseb Tõrva omnibustel, mis sõidavad välja Pukast igapäev kell 7.00 hommikul, ja teisip., neljap. ja laup. õhtupoolikul kell 14.15. Valgast kell 9.00 hommikul ja pääle lõunat 16.30. Viljandist pääle lõunat, kell 16.15. Sõiduaega vaadaku igaüks veel ise suvisest sõiduplaanist järgi, kuna selles on muudatused võimalikud.

NB. Omnibuste väljasõidukohaks on: Viljandis - omnibustejaam (mitte raudteejaam), Valgas - postkontori esine, Pukas - raudteejaam.

Kellel vähegi võimalik, see sõitku nii, et jõuaks Puka jaama 19. juuni hommikul või Valka 19. juuni lõunaks (umbes kell 14.00), mil neist kohtadest viivad omnibused väljaspool sõiduplaani suvipäevlasi Tõrva.

6. Omnibuse sõiduhind on (üks ots): Puka-Tõrva kr. 1.20, Valga-Tõrva kr. 1.20 ja Viljandi-Tõrva kr. 1.70. Suvipäevist osavõtjaile on lubatud Puka-Tõrva ja Valga-Tõrva liinil ja on loota ka Viljandi-Tõrva liinil suvipäevade osavõtukaardi ettenäitamisel poole hinnaga sõit. Osavõtukaardi saadab Liidu juhatus ainult neile, kes on punkt 3 ettenähtud korras osavõtust teatanud.

7. Osavõtjad, kes selleks soovi avaldavad, saavad 18.-22. juunini maksuta ühiskorterit. Magamisriided kaasa võtta.

8. Suvipäevade büroo asub 18.-22. juuni Tõrva gümnaasiumi ruumes. Enne seda pöörduda kõigis suvipäevadesse puutuvais küsimusis E. Noorsoo Karskusliidu juhatuse poole Tartus, Gustav-Adolfi 18.

18. EESTI KARSKUSKONGRESS TALLINNAS 13. ja 14. juunil.

K a v a :

Laupäeval 13. juunil.

Kl. 9 hommikul E. Karskusliidu asemikkudekogu koosolek konservatooriumi saalis (eri kutsetega).

Kl.18. Kongressi pidulik avakoosolek konservatooriumi saalis.

1. Su põhjamaa päikese kullast..... T. Vettik.
Laulab karskusselts "Karskuse Sõbra" segakoor Tartust
Ed. Kirsi juhatusel.
2. Avakõne - E. Karskusliidu abiesimees õpetaja A. Pähn.
3. a) Meloodia E. Kapp.
b) Magatsitlite tants (Aelita südist) .. Ed.Oja
Viulil Vl. Alumäe.
4. a) Leek loidab R. Ritsing.
b) Kevade laul M. Saar.
Laulab "Karskuse Sõbra" segakoor.
5. Pidukõne: Karskusliikumine maailmavaatelise küsimusena ja riiklik-rahvusliku kultuurülesandena. Dir. A. Roos.
6. a) Liblikas..... Eino Eller.
b) C-moll etüüd Fr. Chopin.
Klaveril K. Sillakivi.
7. Kõne: Alkoholiküsimus kristlik-kõlbelise mõtlemisviisi seisukohast. Õpetaja mag. Harri Haamer.
8. Priiuse hommikul K. Tünnpu.
Laulab "Karskuse Sõbra" segakoor.

Kl.20.30 ühine teelaud Kristliku Noorte Naisühingu ruumes, Harju t. 48.

Pühapäeval 14. juunil.

Kl. 10 homm. Karskusjumalateenistus Toomkirikus: laulukooriettekaned, laululehed. Piiskop dr. H.B. Rahamägi ja õpet. mag.K.Steinberg.

Kl. 12 Kongressi istung konservatooriumi saalis.

1. a) Ule enda Ed. Oja.
b) Noorte laul J. Aavik.
Laulab "Karskuse Sõbra" segakoor.
2. Kongressi rakendus.
3. Karskuspoliitika põhijooni. Õigusteadlane P. Vihalem.
4. Skautlikkude põhimõtete rakendamine karskusorganisatsioonide noorsootöös. Koolinõunik G. Reial.
5. Seltskondlikkude organisatsioonide ülesandeid ja koostöö võimalusi alkoholivastases võitluses. Riikl. propaganda-talit. üldosak. juhataja E. Kigaste.
6. Joomahaigete ravimine ja paranduskodud. Dr. V. Üprus.
7. Karskusliikumise päevaülesandeid. E.Karskusliidu esimees õpet. A. Kuum.
8. Läbirääkimised ja otsuste vastuvõtmine.
9. Lõpetamine. Ühine hümn.

Kl.17.

Esmaspäeval 15. juunil.

Ekskursioon Soome.

=====

LIIDU JUHATUSE POOLT ON KÜLASTATUD JÄRGMISI LIIKMEID ORGANISATSIOONE:

1. Abiesimees H. Mark - Tartu Kommertsgümnaasiumi Karskusringi.
2. Pääsekretär A. Elango - Valga Ühisgümnaasiumi Karskusringi.
3. Sekretär O. Ibius a) Pärnu Tütarlastegümnaasiumi õpilasing "Lotos't".
b) Pärnu Poeglastegümnaasiumi õpilasing "Püüe't". c) Viljandi Maakonna Poeglastegümnaasiumi Eneseharimise Rühma. d) Viljandi E.Haridusseltsi Tütarlastegümnaasiumi Kirjandus-Teaduslikku Ringi. e) Põltsamaa Ühisgümnaasiumi Karskusringi.
4. Kirjavahet. liige R. Laanes - Tõrva Ühisgümnaasiumi Karskusringi.

Kirjatööde paljundusbüroo "VELOX" Tartus, G.-Adolfi t.18-5.